

**Drávacsepely község
településfejlesztési koncepciójához és
településrendezési tervéhez
2008.**

Örökségvédelmi hatástanulmány

T. Z. Terv Bt.
7623 Pécs, Rákóczi út 24-26.

RÉGÉSZETI HATÁSTANULMÁNY
DRÁVACSEPELY TERÜLETÉN
(Örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi rész)

1. Az örökségvédelmi hatástanulmány tárgya, célja, feladata és főbb részei

1.1. Az örökségvédelmi hatástanulmány tárgya

Drávacsepegy területének régészeti hatásvizsgálata valamennyi régészeti örökségi elem számbavételével a falu településrendezési tervéhez készült.

1.2. Az örökségvédelmi hatástanulmány feladata és főbb részei

A fejezet kötelező tartalma:

Az Öhr. 4. §-a szerint az örökségvédelmi hatástanulmány feladata és főbb részei:

- A beruházási terület által érintett valamennyi kulturális örökségi elem számbavétele és állapotának részletes ismertetése (melynek formája: szöveg, térképi ábrázolás, azonosításra alkalmas adatokkal, táblázatokkal és a régészeti lelőhelyek térképen hasznosítható EOY koordinátaival)
- A vizsgált területen felgyűjtött kulturális örökségvédelmi-, múzeumi-, levéltári- és helytörténeti adatokat és a régészeti leleteket értékeli, korukat meghatározza
- A felmért terület változtatási szándékainak részletes ismertetésével és elemzésével bemutatja és elemzi a tervezett beavatkozás hatásait és kitér a hatást csökkentő megoldásokra
- A hatástanulmány részletesen bemutatja a változtatási szándékokat, mint pl.
 - a beavatkozás tárgya
 - a tervezett beavatkozás célja, indokai
- Hatáselemzés
 - a beavatkozás előtti állapot, a beavatkozási folyamat és a tervezett állapot elemző értékelése, a várható hatások leírása
- Összefoglalás
- Nyilatkozat

2. Jogszabályi környezet

A régészeti lelőhelyekkel kapcsolatos jogszabályok ismertetése. A hatályos jogszabályok alábbi szabályos összefoglalása a hatástanulmány kötelező tartalmi eleme.

2.1. Általános elvek

A régészeti lelőhelyek - részben mint a környezeti elemek egyike (1995. évi LIII. évi törvény 4. § a) pont) - a hatályos magyar törvények értelmében általános védelmet élveznek. A törvény szelleme és a védelem logikája szerint a régészeti lelőhelyek épségét meg kell őrizni. A törvény rendelkezései szerint:

„3. § A kulturális örökség védelme érdekében a köz- és magáncélú fejlesztéseket - így különösen a terület- és településfejlesztés, terület- és településrendezés, környezet-, természet- és tájvédelem és az ezzel kapcsolatos beruházások tervezését - e védelemmel összhangban kell végezni.

4. § (1) A kulturális örökség a nemzet egészének közös szellemi értékeit hordozza, ezért megóvása mindenkinek kötelessége. Tilos a kulturális örökség védett elemeinek veszélyeztetése, megrongálása, megsemmisítése, meghamisítása, hamisítása.

(2) A kulturális örökség elemeit tudományos módszerekkel kell felkutatni, számba venni, értékelni, az utókor számára megőrizni és hozzáférhetővé tenni.

5. § (1) A kulturális örökség védelme közérdek, megvalósítása közreműködési jogosultságot és együttműködési kötelezettséget jelent az állami és önkormányzati szervek, a nemzetiségi szervezetek, az egyházak, a társadalmi és gazdasági szervezetek, valamint az állampolgárok számára. [...]

8. § (1) A föld felszínén, a földben, a vizek medrében vagy máshol rejlő vagy onnan előkerülő régészeti lelet állami tulajdon. [...]

9. § A régészeti lelőhelyeket - a fenntartható használat elvének figyelembevételével - csak olyan mértékben lehet igénybe venni, hogy azok állománya számottevően ne csökkenjen, illetve eredeti összefüggéseik jelentősen ne károsodjanak.

10. § (1) A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni.

(2) A régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük. 11. § A régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak."

Ezen szabályok alapján egy beruházási területen a már ismert régészeti lelőhelyek esetében a Kötv. és a R. alapján kell eljárni.

2.2. Örökségvédelemmel, régészeti lelőhelyek védelmével kapcsolatos alapvető jogszabályok jegyzéke

a) 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről (Kötv.);

- b) 1997. évi CXL. törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről;
- c) 18/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet a régészeti lelőhelyek feltárásának, illetve a régészeti lelőhely, lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól (R.);
- d) 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól;
- e) 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről, különösen a kunhalmok és földvárak törvényi védelméről (23. § (2) bek.);
- f) 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről.

2.3. A kulturális örökség védelemével kapcsolatos különleges jogszabályok jegyzéke

- a) „1954. évi Hágai Egyezmény" [1957. évi 14. törvényerejű rendelet a kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való védelme tárgyában Hágában, 1954. évi május hó 14. napján kelt nemzetközi egyezmény, valamint az ahhoz csatolt jegyzőkönyv (a kulturális javak háború idején megszállott területről való kivételnek tilalma tárgyában) kihirdetéséről];
- b) 18/2000 (XII. 18) NKÖM rendelet a kulturális szakértők működésének engedélyezéséről és a szakértői névjegyzék vezetéséről;
- c) 2001. évi LXXX. törvény a jogellenesen kivitt kulturális javak visszaszolgáltatásáról;
- d) 191/2001. (X. 18.) Korm. rendelet az örökségvédelmi bírságról;
- e) 47/2001 (III. 27) Korm. rendelet a muzeális intézményekben folytatható kutatásról;
- f) 149/2001 (VIII. 31) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és az Európa Tanács tagállamai között 1992. január 16-án kelt, Valettában aláírt, a régészeti örökség védelméről szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről;
- g) 3/2002. (II. 15.) NKÖM rendelet a kulturális örökség védetté nyilvánításának részletes szabályairól;
- h) 17/2002. (VI. 21.) NKÖM rendelet a kulturális örökség hatósági nyilvántartására vonatkozó szabályokról;
- i) 20/2002. (X. 4.) NKÖM rendelet a muzeális intézmények nyilvántartási szabályzatáról;
- j) 4/2003 (II. 20.) NKÖM rendelet az örökségvédelmi hatástanulmányról;
- k) 1978. IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről, különösen a 216/A. § kulturális javak megrongálása;
- l) 218/1999 (XII. 28.) Korm. rendelet, különösen a 144. § régészeti szabálysértés és a 146. § kulturális javakkal kapcsolatos köteleességek elmulasztása.

2.4. A régészeti területek típusai

A Kötv. a régészeti területeket három típusba sorolja be:

- a) Fokozattan védett, vagy kiemelten védett régészeti lelőhely (13. § (4) bek)
- b) Régészeti lelőhely (7. § 20. pont)
- c) Régészeti érdekű területek (7. § 17. pont)

2.4.1. Fokozattan védett, vagy kiemelten védett régészeti lelőhely

A jelenleg hatályos örökségvédelmi törvény szabályozása alapján az érintett tulajdonosok ingatlanukat a védett régészeti lelőhelyre való tekintettel, a Kövt. és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) előírásainak figyelembe vételével használhatják. A Kövt. 13. § (1) bekezdése értelmében a lelőhelyen nem lehet olyan tevékenységet folytatni, amely annak akár részleges állapotromlását eredményezheti.

A Kötv. 63. § (2) a) és b) pontja értelmében védett régészeti lelőhelyen vagy régészeti lelőhelyen a KÖH engedélyre szükséges bármilyen, a talajt 30 cm-nél mélyebben bolygató, vagy a terület jellegét megváltoztató, más hatósági engedélyhez nem kötött tevékenység végzéséhez. A KÖH határozatának hiányában semmilyen munka nem végezhető.

2.4.2. Régészeti lelőhely

A régészeti lelőhelyek általános védelmet élveznek a Kötv. 11. § alapján, és az ezek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenni (Kötv. 10. § (2) bek). Ezért a földmunkával járó fejlesztésekkel a régészeti lelőhelyeket el kell kerülni (Kötv. 19. § (1) bek).

A Kötv. 22. § szerint:

„(1) Ha a régészeti lelőhely elkerülése a fejlesztések, beruházások költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a fejlesztés, beruházás másutt nem valósítható meg, a veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tární (a továbbiakban: megelőző feltárás).

(2) A megelőző feltárás részeként a régészeti lelőhelyen - a hatóság eltérő rendelkezésének hiányában - próbafeltárást kell végezni. A régészeti érintettség mértékétől függően - külön jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén - a hatóság régészeti megfigyelést írhat elő.

(3) A feltárás végzésére jogosult és a beruházó a megelőző feltárásra vonatkozóan írásbeli szerződést köt. A szerződésnek tartalmaznia kell a feltárás időtartamát és annak teljes költségét. A szerződés érvényességéhez a hatóság jóváhagyása szükséges. A szerződés jóváhagyása során a feltárási engedélyezés szabályait kell megfelelően alkalmazni. A Hivatal a jóváhagyásról szóló

határozatában a szerződésben előírtakon túl egyéb feltételeket is kiköthet. A szerződés jóváhagyása a feltárás engedélyezését is jelenti. A szerződésre egyebekben a polgári jog szabályai az irányadóak."

Az Öhr. 2. § szerint a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal a rendeletben foglalt esetekben és tartalommal örökségvédelmi hatástanulmány elkészítését írhatja elő, az Öhr. 3/A. § alapján a nagyberuházások esetében a terepbejárási dokumentációt tartalmazó hatástanulmány elkészítése kötelező, a R. 14/B. § (1) alapján „nagyberuházások esetén az örökségvédelmi hatástanulmány az építésügyi hatósági, illetve örökségvédelmi hatósági (szakhatósági) eljárásban a Hivatalhoz benyújtott kérelem kötelező melléklete". Az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítése a beruházót terheli, az Öhr. 6. § (2) alapján arra feljogosítottak készíthetik el. Nagyberuházás esetén a 14/C. § értelmében a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat jogosult az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésére.

A hatástanulmány készítője egyben nyilatkozik arról is, hogy a tervezett megoldás megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak (Öhr. 4. § e) pont).

A Kötv. 82. § (1) „Azt a természetes vagy jogi személyt és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetet, aki (amely) az e törvényben engedélyhez kötött tevékenységet engedély nélkül vagy attól eltérő módon végzi, illetve a védetté nyilvánított, vagy e törvény erejénél fogva védelem alatt álló kulturális örökség elemeit jogellenesen megsemmisíti, vagy megrongálja, illetve a védett kulturális örökségi elemet kötelezettségének elmulasztásával veszélyezteti, örökségvédelmi bírsággal (a továbbiakban: bírság) kell sújtani. Az örökségvédelmi bírság kiszabása nem mentesít egyéb, építésügyi eljárásban kiszabható bírság alól.

(2) Bírsággal sújtható az, aki a jogszabály által előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget."

A 191/2001. (X. 18.) Korm. rendelet alapján (2. § (1)-(2) bek.) az örökségvédelmi bírság kiszabásánál a nyilvántartott régészeti lelőhelyek a III. kategóriába tartoznak, vagyis a bírság a kötelezettségzegés vagy a károkozás mértéke szerint 10 ezer forinttól 25 millió forintig terjedhet, míg védett lelőhelyek esetében e tétel elérheti a 250 millió forintot is.

Ezzel párhuzamosan a szabálysértési jog és a büntetőjog is védelembe részesíti a régészeti lelőhelyeket.

A 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet 144. § szerint

„Aki

a) régészeti feltárás céljából jogszabályban előírt engedély nélkül ásatást, megelőző feltárást, falkutatást, műszeres lelet- és lelőhelyfelderítést végez vagy végeztet,

b) régészeti és természettudományos feltárásokra, lelőhelyekre, továbbá a régészeti jelentőségű védett földterületekre vonatkozó jogszabályi kötelezettségét megszegi, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható."

A régészeti lelőhelyek védelme a tulajdonos rendelkezési jogát is korlátozza. A Btk. 216/A. § büntetni rendeli a régészeti jelentőségű földterületeken elkövetett rongálást:

(1) Aki a tulajdonában álló, a kulturális javak körébe tartozó és védett tárgyat megrongálja, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdés szerinti tárgyat megsemmisíti, vagy annak helyrehozhatatlan károsodását idézi elő, öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

2.4.3. Régészeti érdekű terület, továbbá valamely tevékenység során bárhol újonnan észlelt régészeti lelőhely

Régészeti érdekű terület a Kötv. 7. § 17. pontja szerint „valamennyi terület, természetes vagy mesterséges üreg és a vízmedrek azon része, amelyen, illetve amelyben régészeti lelőhely előkerülése várható vagy feltételezhető.” A Kötv. 19. § (2) szerint: „A régészeti örökség elemei a régészeti érdekű területekről vagy a régészeti lelőhelyről csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el.” Ennek alapján fokozott figyelemmel és óvatossággal kell eljárni és minden tervezett földmunka előtt célszerű a hatósággal (KÖH) egyeztetni.

Az ilyen területeken előkerülő régészeti leletek esetében úgy kell eljárni, mint a váratlanul előkerülő régészeti leletek esetében, vagyis amikor az építkezés során új, eddig nem ismert régészeti lelőhely, vagy leletek kerülnek elő, akkor a Kötv. mentő feltárással vonatkozó rendelkezéseit (24-26. §) kell betartani. Ezekben az esetekben a végzett tevékenységet abba kell hagyni, és a helyszín vagy lelet őrzése mellett haladéktalanul értesíteni kell a jegyzőt, aki a területileg illetékes múzeum és a KÖH szakmai bevonásáról köteles gondoskodni. A bejelentési kötelezettség a felfedezőt, az ingatlan tulajdonosát, az építtetőt és a kivitelezőt egyaránt terheli, elmulasztása örökségvédelmi bírság kiszabását vonja maga után (Kötv. 82. § (2) bek.) A múzeum 24 órán belül írásban köteles nyilatkozni a munka folytathatóságáról, amennyiben „a múzeum nyilatkozata alapján a régészeti emlék vagy a lelet veszélyeztetése nélkül a tevékenység még részlegesen sem folytatható, a tevékenység jellege szerint illetékes hatóság köteles annak folytatását azonnali hatállyal megtiltani és legfeljebb 30 napra felfüggeszteni, és intézkedéséről a hatóságot értesíteni.” Mentő feltárás esetén a szükséges beavatkozás költségeit a feltárással jogosult intézmény (múzeum) köteles állni.

A Kötv. 26. § és a R. 16. § alapján a lelet, illetve a lelőhely bejelentőjét jutalom illeti meg, amely nemesfémek esetében nem lehet kisebb a beszolgáltatott lelet nemesfémtartalmának piaci értékénél. A nyilvántartásban nem szereplő régészeti lelőhelyben vagy az onnan származó leletekben okozott kár, illetve ezek megsemmisítése ugyancsak büntetendő cselekmény, a Btk. 216/A. § alapján.

2.5. Nagyberuházásokra vonatkozó külön rendelkezések

A nagyberuházásokra vonatkozó speciális rendelkezéseket a R. 2007. április 3-án hatályba lépett új fejezete tartalmazza a következő módon:

„14/B. § (2) A beruházó nyilatkozni köteles, hogy a tervezett beruházás nagyberuházásnak számít-e. A nyilatkozat, valamint az örökségvédelmi hatástanulmányról szóló 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendeletnek megfelelő örökségvédelmi hatástanulmány az építésügyi hatósági, illetve örökségvédelmi hatósági (szakhatósági) eljárásban a Hivatalhoz benyújtott kérelem kötelező melléklete.

14/C. § A földmunkával járó változtatás teljes kiterjedésére vonatkozóan mind az előkészítő munkálatok, mind a kivitelezés tekintetében régészeti megfigyelést kell biztosítani, a régészeti lelőhelyeken pedig megelőző feltárást kell végezni.

14/D. § (1) A nagyberuházások során a terepen végzett régészeti munkálatok és dokumentációkészítés, valamint az elsődleges leletfeldolgozás tekintetében a feladatokat - beleértve a régészeti érdekeltségeket érintő előkészítő munkafázisokban való részvételt is - a Tv. 22. § (3) bekezdésében meghatározott szerződés keretében a régészeti szakszolgálat látja el.

(2) A régészeti szakszolgálat feladatainak hatékonyabb ellátása érdekében bevonhatja az adott nagyberuházással érintett területen régészeti feltárás végzésére feljogosított intézményeket. A történeti városmagok területét érintő nagyberuházások esetén a folyamatban lévő kutatási programokat végző intézményeknek elsőbbséget kell biztosítani.

14/E. § (1) A régészeti szakszolgálat köteles a teljes építési területen a tűzszerészeti átvizsgálási, valamint az azzal kapcsolatos előkészítési (bozót- és cserjeirtás), felderítési feladatok ellátásáról gondoskodni.

(2) A régészeti lelőhelyeken feltárásra a régészeti szakszolgálat csak azokon a helyeken köteles sort keríteni, ahol a beruházás a talajt a jelenlegi talajszintnél 30 cm-nél, illetve a humuszréteg alsó szintjénél mélyebben érinti, vagy ahol a régészeti jelenségeket a beruházás egyéb módon veszélyeztet. Veszélyeztetésnek számít különösen az erózióknak való kitétel (víz, szél, fagy, növényültetés), a földmunkával, anyagkitermeléssel vagy építkezéssel történő megsemmisítés vagy megbolygatás, az állapotváltozással járó elfedés.

14/F. § (1) A beruházás, illetve a régészeti feltárás előkészítése során ismertté vált és a kulturális örökség hatósági nyilvántartására vonatkozó szabályokról szóló 17/2002. (VI. 21.) NKÖM rendelet szerint nyilvántartásba vett lelőhelyekre is tekintettel a régészeti szakszolgálat a beruházóval a feltárásra vonatkozó szerződést köt, amelynek hatósági jóváhagyás céljából történő bemutatásával egyidejűleg megkéri a feltárási engedélyt. [...]

14/J. § (1) Amennyiben a feltárás során eredeti összefüggéseiben megmaradt helyszínen megtartható emlékek (épített régészeti örökségi elemek) kerülnek elő, erről a feltárás vagy a régészeti szakszolgálat vezetője 3 napon belül írásban bejelentést tesz a Hivatalnak.

(2) Az (1) bekezdés szerint bejelentett régészeti emlékek kezeléséről - ideértve az ideiglenes megóvásukra, esetleges eltávolításukra, helyszíni megőrzésükre, illetve helyszíni bemutatásukra vonatkozó előírásokat - a bejelentő véleményének kikérése után 8 napon belül a Hivatal dönt."

3. Vizsgálat - valamennyi érintett kulturális örökségi elem számbavétele és állapotának ismertetése

3.1. Általános történeti leírás, a vizsgált terület régészeti kutatása

Drávacsepely – [1177/1500 k. cum v. *Chepely* Braniensis castri: Györffy 1:294.] A baranyai vár faluja volt, Kémes 1177. évi határjárásában említik. [1346: Anjouk.okmt. IV.642 *Poss. seu villa Chepel in Belkuz* Csánki II 477.] Soklos (Siklós) várához tartozott. 1554-ben 17 adózója, 1571-ben 20, 1582-ben 16 adózója volt. A török hódoltság alatt is folyamatosan lakott magyar falu, csak a XIX. század utolsó negyedétől van néhány német és szláv lakosa. A falut 1903-tól hívják Drávacsepelynek, megkülönböztető névként kapta a Dráva előtagot, előtte a lakosság által mai is használt *Csepel* volt a neve. A *Bérmőz* falunév azzal lehet kapcsolatban, hogy a vidék régi tájneve: *Bőköz* \approx *Bélmőz* < *Belköz* volt [Györffy 1:248] Az Árpád-korban az Alma és Okor folyók vidékén elterülő erdős hátság neve volt Ormán. Az Ormán vidék és a Dráva között elterülő vízjárta síkság volt az Ormánköz, s ennek folytatását, a Bő és a Dráva közét nevezték Bőköznek. Az Ormánköz és Bőköz az újkorban kapta az „Ormánység” nevet, a mai Ormánység tehát nem azonos a középkori Ormánal.

Egyes adatközlők az tartják, hogy a falu régen a Piski felé vezető útnál terült el. A mai település a tatárdúlás után alakult ki, mert előbbi helyén mindent felégettek. (Pesti II/298. 855.)

Irodalom:

Györffy = Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. I. Bp. 1963.

Csánki II = Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában II. Bp. 1894.

Pesti = Baranya megye földrajzi nevei. I-II. Pécs, 1982. Szerk.: Pesti János

Bmt. 1979. = Baranya megye története az őskortól a honfoglalásig. Szerk.: Bándi Gábor Pécs, 1979.

Kopasz Gábor: Baranya megye elnéptelenedése a török hódoltság idején. Levéltári Szemle 26. (1976.) 2-3. sz. 143-155.

Káldy-Nagy 1960 = Káldy-Nagy Gyula: Baranya megye XVI. századi török adóösszeírásai. Bp. 1960.

3.2. A vizsgált területen azonosított, nyilvántartott régészeti lelőhely

Nyilvántartott régészeti lelőhely nincs a településen. A Janus Pannonius Múzeum Régészeti Gyűjteménye nem őriz a település területéről származó régészeti leletet.

Régészeti érdekű terület:

Telek – Teleki dűlő – „*az első lakók telekjei*” (Pesti II. 298/24. 857.) – szántó az ÉNy-i határban

Térképlap: EOV 04-131

Hrsz.: 084/1

Átal – **Átalok** – Átoli dűlő – “ezen által rejtezkedtek régi lakói hajdan osztási lakukból, fő kerti búv helyükre tatárfutáskor” (Pesti II. 298/27. 857.) – szántó a belterület ÉNy-i határán

Térképlap: EOV 04-131

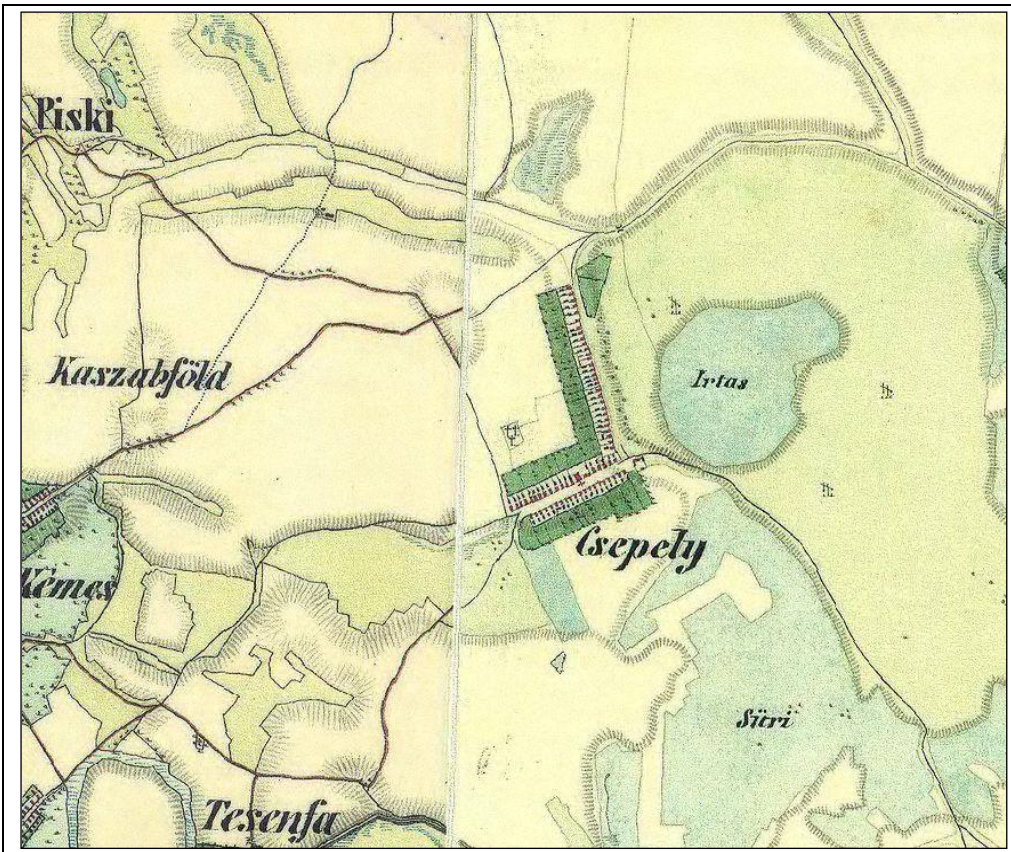
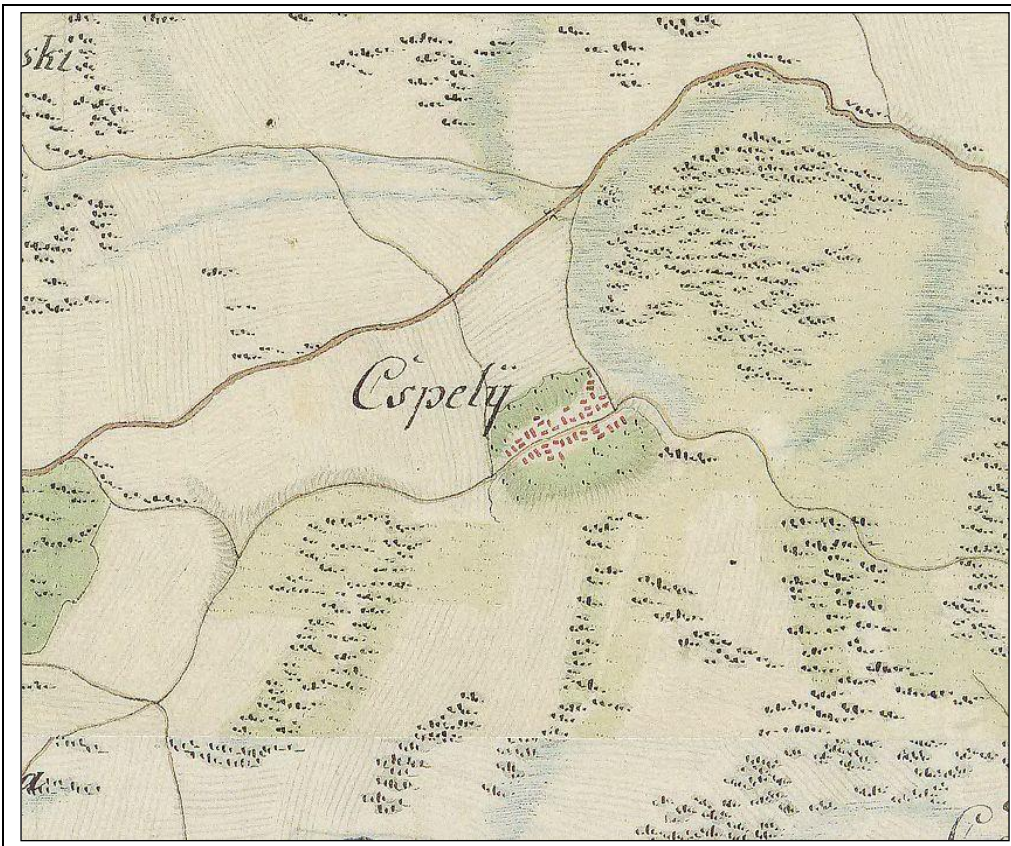
Hrsz.: 088/1-4

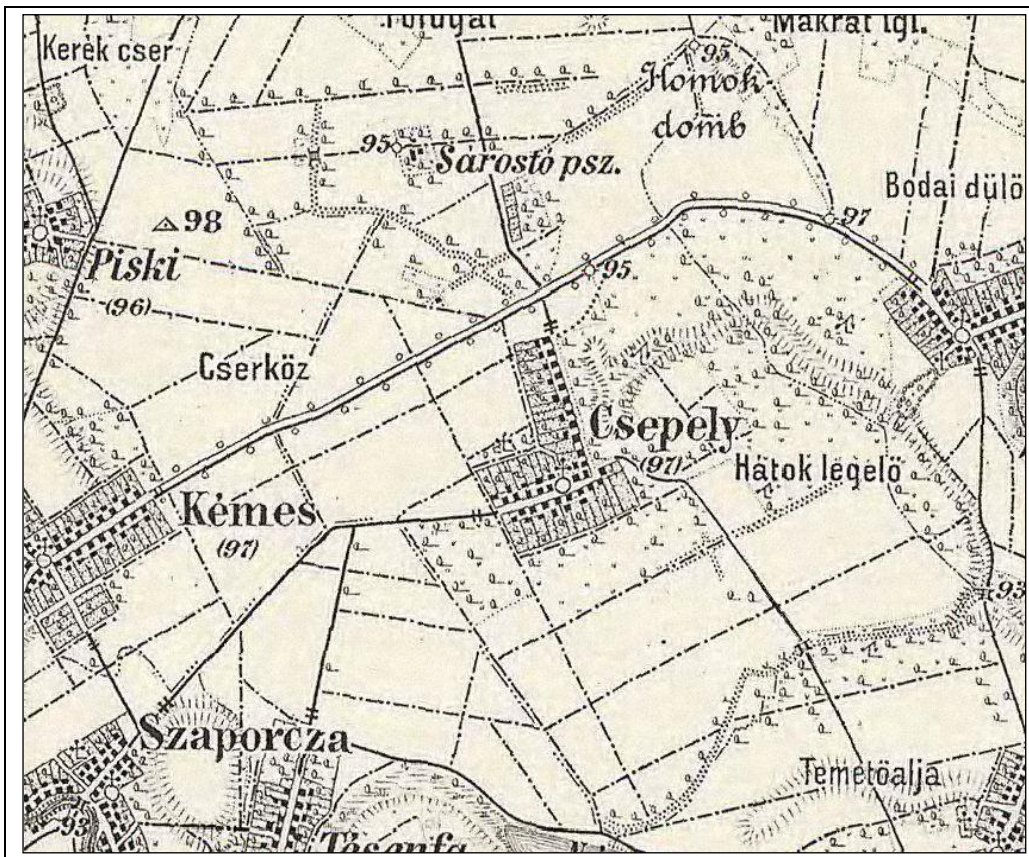
Osztás – “a szóhasználat szerint a legelső lakosok itt telepedtek meg és onnan osztottak” (Pesti II. 298/36. 857.) - szántó a belterület Ny-i határán

Térképlap: EOV 04-131

Hrsz.: 088/5

A földrajzi nevek (Telek, Osztás) és a hagyomány (Átal) sejteti, hogy a legkorábbi település a falu ÉNy-i határában lehetett. A középkori falu a mai település területén kereshető, kiterjedése a katonai felmérések adatai szerint az idők folyamán alig változott.

4. Változtatási szándékok ismertetése

A település területén nincs olyan változtatási szándék, tervezett fejlesztés, művelési ág váltás, mely nyilvántartott régészeti lelőhelyet érint.

5. Hatáselemzés

A régészeti lelőhelyek a hatályos magyar törvények értelmében általános védelmet élveznek.

A „kulturális örökség védelméről” szóló 2001. évi LXIV. törvény rendelkezései szerint: „A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni” 10. § (1). Ennek alapján a földmunkával járó fejlesztésekkel a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal által nyilvántartott régészeti lelőhelyeket el kell kerülni. Ezért jelen esetben is meg kell vizsgálni annak lehetőségét, hogy a beruházást más helyszínen, régészetileg érdektelen területen meg lehet-e valósítani.

Amennyiben erre nincs lehetőség, mivel „a régészeti lelőhely elkerülése a fejlesztések, beruházások költségeit aránytalanul megnövelné, vagy **a fejlesztés, beruházás másutt nem valósítható meg**, a veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tární (a továbbiakban: megelőző feltárás)” 10. § (1).

„22. § (3) A feltárás végzésére jogosult és a beruházó a megelőző feltárásra vonatkozóan írásbeli szerződést köt. A szerződésnek tartalmaznia kell a feltárás időtartamát és annak teljes költségét.

A szerződés érvényességéhez a Hivatal jóváhagyása szükséges. A szerződés jóváhagyása során a feltárási engedélyezés szabályait kell megfelelően alkalmazni. A Hivatal a jóváhagyásról szóló határozatában a szerződésben előírtakon túl egyéb feltételeket is kiköthet. A szerződés jóváhagyása a feltárási engedélyezését is jelenti. A szerződésre egyebekben a polgári jog szabályai az irányadók. Mivel a tervezett beruházás – „Mohács Nemzeti Emlékhely teljes revitalizációja” - nyilvántartott régészeti lelőhelyet érint, a jogszabályok értelmében a beruházás földmunkái csak előzetes régészeti kutatás, régészeti megfigyelés mellett folytathatók.

6. Összefoglalás

A település területén nincs olyan változtatási szándék, tervezett fejlesztés, mely nyilvántartott régészeti lelőhelyet érint. Bármely későbbi fejlesztés (beépítés) építési földmunkái előtt a terület régészeti érintettségének megállapítására **előzetes régészeti kutatás** (terepbejárás) ill. a kivitelezés alatt **régészeti szakfelügyelet** szükséges.

7. Nyilatkozat

Az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi része a **2001. évi LXIV. törvény** a kulturális örökség védelméről 66. § alapján, az örökségvédelmi hatástanulmányról szóló **4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelet** szerint készült. Minden javasolt megoldás megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak. Az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi rész készítője a hatástanulmány elkészítésére jogosultsággal rendelkezik, szakértői száma: **Sz-94/2002**

Nagy Erzsébet
régész-főmuzeológus
Sz-94/2002

Pécs, 2008. szeptember 28.

BMMI JPM, Pécs

Településrendezési és építészeti szakterületi rész

Vizsgálat

Történeti leírás

Drávacsepely település Baranya megye egyik ősi települése, mely a Dráva valamikor árvíz járta síkján, az Ormányság Bököznek is nevezett keleti részén helyezkedik el. Első okleveles említése 1177 körüli időből származik Csepely formában, mely elnevezés nemzetségnév eredetű, és a mai napig fennmaradt hol Csepely, hol Csepel alakban. 1903-ban kapta hivatalosan a Dráva előtagot.

A település kialakulása, élete és sorsa a történelmi időkben hasonló a 45 ormánysági településéhez. A szabályozatlanul kanyargó, medrét gyakran változtató, szeszélyes Dráva által létrehozott hordalékkúpokon, ormákon, ormányokon telepedett meg a magyarság létrehozva 40-80 házból álló, jellegzetes egytűcs településeit. Megélhetést a vizek, a rétek, az erdők biztosították. De a háborús időkben e természeti környezet adott bújóhelyet a túléléshez is. A középkor folyamán közel száz községével, 17 plébániájával, a mónosokori monostor révén az Ormányság az ország sűrűn lakott területei közé tartozhatott.

A török hódoltság idejében is folyamatosan lakott magyar falu lehetett Csepely, de a háborúk és járványok során a lakosság megfogyatkozott és elszegényedett. A XVI. század második felétől a reformáció hívei lettek. A nép templomot, papot, iskolát is tartott.

A töröktől való visszafoglalás után a Batthyány család siklósi uradalmához tartozott.

A XVIII. század második felében, Mária Terézia úrbéri rendezése, és a tagosítás kedvezőtlenül hatott az Ormányság népére. A nagybirtok elkülönülése a korábban a faluközösség által használt területektől végzetesen leszűkítette a falvak életterét. Ez gátolta a falvak és a térség fejlődését, de egyben konzerválta is ősi nyelvét, szokásait, gazdag népi kultúráját.

Az 1930-as években már országosan is ismertté vált Kiss Géza kákicsi lelkész, Kodolányi János, Móricz Zsigmond révén az Ormányság népének tragikus gazdasági helyzete, végzetes fogyása.

1945 után ezt a folyamatot a Jugoszlávia-ellenes idők, a határsáv, a beszolgáltatások, kitelepítések, majd a kollektivizálás pecsételte meg. Az Ormányság nagy része elnéptelenedett, az őslakosság helyén jelentős számú roma népesség telepedett meg. Drávacsepely Harkány és Siklós közelsége miatt talán kedvezőbben vészelte át ezt a korszakot. Megfogyva, de megmaradt napjainkig is életerős és településére büszke népe.

A rendszerváltozás után, az új önkormányzat a település megtartóképeségének növelését tűzte ki célul, mely az önkormányzati intézmények korszerűsítését, új faluház építését, a közterületek rendbetételét eredményezte. Ma egy takaros falu képét nyújtja Drávacsepely az odalátogatók számára.

Természet, táj, tájhasználat – településhálózat és településszerkezeti összefüggések

A település természeti, táji környezete a Dráva menti síkság, az Ormányság.

Az egykor vízjárta terület a Dráva gátak közé szorítása után részlegesen kiszáradt, megnövekedett a szántóterület a mocsarak, vizes rétek rovására. Ez módosította az évezredek tájhasználatát, gazdálkodási kultúráját is. A belteljes állattartás következtében a legelők elhanyagoltakká váltak, nagy részüket állami támogatással feltörték szántóföld céljára. Az erdőterületek is jelentős mértékben zsugorodtak. A még meglévő időszakos vizes helyek, az erdőfoltok, fás legelők révén visszaidézhető a történeti táj sajátos karaktere és hangulata.

A tájhasználat alapvetése történetinek mondható, bár a Dráva szabályozása, a tulajdoni átrendeződés a családi gazdálkodásról a nagyüzemre jelentősen módosította azt.

A településhálózat ősi, középkori eredetű, a táji adottságok, a tájhasználat szerves következménye az ormányokon települt aprófalvak hálózata. Az Ormányságot a Siklós - Vajszló - Sellye - Szigetvár településeket felfűző közút tárja fel, melyről bekötőutak vezetnek tovább a távolabb fekvő településekhez, melyek jó része zsáktelepülés. Az útról feltárulkozik a sajátos ormánysági táj, az egymástól átlag 3-6 km-re fekvő falvak és templomaik képe, az üres ormányok, dombok látványa, melyek egykori faluhelyek lehettek. Közeli ez úttal párhuzamosan épült ki a XX. század elején a Harkány és Barcs közötti vasútvonal is, melyet éppen a felszámolás fenyeget.

A településhálózatból e térségben Siklós, Sellye, Vajszló, majd később Harkány emelkedik ki központi szerepkörrel. Ma Drávacsepely és környezete az Ormányságból kiragadva a Siklói Kistérséghez került.

A táj és a településszerkezeti összefüggések egyértelmű kapcsolatban állnak egymással: az ormányokon megtelepült falvak szerkezete a morfológiai adottságokat követi, egyenes vagy ívelt utcával, annak csak egyoldalas, vagy mindkét oldali beépítésével. Ha a nép "nem fért el az *urmán*, kénytelen volt leszállni a *horhóra* (leejtőre), tovább - a *lapisra*" - ahogy Kiss Géza írja "Ormányság" című művében.

Településszerkezet és területhasználat

A belterületen az évszázados rend alapján rögzült a településszerkezet és a területhasználat.

A feltehetően középkori eredetű településszerkezet egyutcás elrendezésű, melynek súlypontjában helyezkedik el a templom, parókia, iskola épületegyüttese. Ez a szerkezet bővült később a főutcára merőlegesen a vajszlói útra és a vasútállomásra vezető bekötőút mentén. Míg a főutca (Vörösmarty utca) mindkét oldala beépült, addig a bekötőút (Dózsa utca) mentén féloldalas a beépítés, hiszen az út másik oldalán mély fekvésű terület található. A településközpont áthelyeződött a két utca találkozási pontjára, ahol a buszforduló, a kocsma és vegyesbolt, a faluház és a polgármesteri hivatal, turisztikai fogadó állomás található.

temető, ravatalozó

Dózsa utca 26-28.

Dózsa utca beépítetlen oldala

Dózsa utca 22-25.

Dózsa utca eleje a turisztikai fogadóállomással

a falu formálódó központja

a Vörösmarty utca képe

örökzölddel takart, rontott utcai homlokzat

A település mai szerkezete és beépítése

Településkép és utcaképek

A település lényegében megtartotta hagyományos képét. Harkány felől közelítve a települést, az úttól délre tűnik fel a fák közé bújt település képe, melynek fő motívuma a református templom égbenyúló hegyes tornya. Befordulva a bekötőúton egy erdősávon átjutva a Dózsa utca félodalas beépítése és vele szemben a mélyfekvésű, ingoványos terület és fás legelő tágas térsége tárul elénk.

A Dózsa utcai beépítés zömében előkert nélküli, oldalhatáronálló, fésűs jellegű. De színesíti a képet egy-két hajlított ház, és az újabb foghíj beépítések. Érdekes színfoltja a hosszú utcának a Dózsa u. 26. 27. 28. számú lakóépületek együttese, melyek olyan hajlított házak, amelyeken az utcára merőleges tömeg csonkakontyos oromzattal záródik az utcai homlokzaton. Ezekhez kapcsolódik a még egységes utcaképet hordozó Dózsa u. 22-25. házsor jó ritmusú oromfalas homlokzataikkal.

Hasonló értéket képvisel a Dózsa u. 2-6. házsora, melynek első tagja a polgármesteri hivatal épülete és záróeleme a Dózsa u. 8. számú, hajlított ház oromfalas véghomlokzatával. Ezek a figyelemreméltó utcaképi szakaszok olyan épületek sorolásából állnak, melyek egyedi építészeti értékeket nem hordoznak, jelentősen átalakított homlokzatokkal rendelkeznek. Azonban azonos tömegformájukkal az utcakép karakteres elemei, melyek fenntartásra, továbbéltetésre érdemesek az utcakép védelme érdekében. Különösen felértékeli szerepüket az a turisztikai fejlesztési elképzelés, hogy velük szemben horgásztó létesülne. Így a hagyományos falukép a tó közelében turisztikai vonzerőt képviselhetne. Itt kell megjegyezni, hogy az együttes szerves részének kéne tekinteni az 1. számú épületet, de a hagyományos faluképtől idegen átépítése és színezése drasztikusan megzavarja a harmonikus utcaképet.

A két utca találkozásánál, az új faluközpontban formálódik a település központi tere, mely mai állapotában inkább teresedésnek hat a játszótérrel, vízművel, réttel.

A Vörösmarty000000 utcára ráfordulva pillanthatjuk meg a település történeti képét, melyet a református templomnak az utca terébe kilépő tornya ural. Ezt erősíti az a tény, hogy az egyenes utcátér épp a toronynál enyhén törik, elhajlik. Az utca fésűs, oromzatos beépítése e nézőpontból a hagyományos utcaképet idézi, ahol a házak előtt álló növényzet jótékonyan eltakarja az átépített, rontott utcai homlokzat-szakaszokat. Az Ormányság tájegység falvaira jellemző képet zavarja az egyre több színezett homlokzat, hiszen a hagyománynak az egyöntetű fehérre meszelt felületképzés felelne meg.

Az utat kísérő zöldsáv növényzete is eltér a hagyományos növényfajták alkalmazásától, melyeket kiszorítják a tájidegen, ma divatosabbá váló örökzöld fajták.

A temető a Vörösmarty utcai telkek északi végében helyezkedik el. Értékes faállománnyal rendelkezik, melyek között számos régi síremlék húzódik meg. A kőemlékek mellett egy-egy mulandó anyagú, régi fejfa is található még.

Településkarakter: telekszerkezet és telekhasználat, beépítési mód és épülettípusok

A településkarakter elemei megegyeznek az Ormányság tájegységre jellemző elemekkel. A település és táj viszonyát, egymásrautaltságát, a települések elhelyezkedését, településszerkezetét, beépítési módját, utcaképét a fentiekben már településünkkel kapcsolatban kifejtettem.

Most a telkek jellemzőit kívánom e fejezetben összefoglalni.

Az utcás, szalagtelkes településszerkezetben a település építőelemei, a telkek közel szabályos mérettel és rendben sorakoznak.

Az átlagos telkek mérete: 24 m széles és 230 m mély. Az idők során ezek a telkek egyes helyeken megfeleződtek, 12 méter széles, keskeny telkeket eredményezve.

A telekhasználat a paraszti életforma, és háztáji gazdálkodás szerint tagozódik: Az utca felőli első telekrész a lakóudvar kb. 18-20 m mélyen. Itt a lakóház, vele szemben a széles telek esetén a nyárikonyha, sütőház található. Mögöttük a gazdasági udvar következik, melynek mélysége 20-40 m között mozog. Itt a lakóház mögött sorosan épül az istálló, pajta, gabonás, kukorica góré, disznóól. Széles telek esetén a kukoricagóré és a disznóól az istállóval szemben, vagy rá merőlegesen, a gazdasági udvart lezárva keresztben helyezkedik el. A telek beépítésre nem használt hátsó részét gyümölcsös és konyhakert, végül szántó foglalja el.

A telkek beépítési módja jellemzően oldalhatáron álló, fésűs beépítés. Az egytraktusos, hosszú épületek nyeregtetővel fedettek, az utca felé oromfallal, vagy csonkakontyos oromfallal fordulnak. A XIX. század második felétől megjelentek a polgáris, hajlított házak is, helyenként hézagosan zárt sorú beépítést eredményezve.

A lakóépületek ősi formája a dél-dunántúli talpasház volt. A gerendatalpakon álló faváz szerkezetet sárral tapasztott sövényfal töltötte ki. A nyeregtetőt zsupszalmával fedték le. Ma már alig található ilyen régi épület, településünkön egy sem maradt fenn.

A XIX. század második felében felgyorsult, majd egyeduralkodóvá vált a falazott szerkezetű épület vályogtégglából, később égetett téglából készítve. Ezek közül az egyszerűbbek túlnyújtott eresszel védett udvari homlokzattal rendelkeztek, míg a gazdagabbak falazott pilléres, egyenes-, vagy íves záródású tornáccal épültek. A homlokzatképzés szerényebb, tagozat nélküli, vagy szalagkeretes díszítésűek, később a historizáló (klasszicista, romantikus, eklektikus, szecessziós) homlokzatképzések is divatossá váltak.

A hajlított házak utcával párhuzamos nyeregtetővel néznek az utcára kisvárosias homlokzatképzéssel. Érdekes sajátosság a hajlított szár oromfalas végén kiképzett tornác utcára nyíló ajtóval.

Az épületek átalakítása során elsősorban a nyílászáró cserék révén torzulnak az eredeti homlokzatok. Gyakori a homlokzati tagozatok elnagyolt, elkent javítása, vagy teljes megsemmisítése, a vakolt, simított, fehérre meszelt homlokzatképzés helyett a kőporos színezett vakolatok, és festések alkalmazása.

Az utcakép szerves részei a falazott téglakerítések, melyek nyers felülettel vagy vakoltan, meszelten készültek. A régies deszkakapukból egyre kevesebbet látni. A városiasodás velejárója volt a díszes kovácsoltvas kerítések, kapuk készítése, melyekből több még fellelhető. A kerítések zömében jellegtelen, a faluképben idegen vaspálcás, színesre mázolt, igénytelen kialakításúak.

tornác nélküli lakóház típusa rontott homlokzattal és formátlan bővítéssel

tornácos lakóház típusa és utcaképi érvényesülése

hajlított ház típusa oromzatos végfalon tornáccal

kovácsoltvas kapu

deszka kapu

Műemléki védetség

A településen jelenleg a református templom országosan védett emlék.

Drávacsepely, Református templom törzsszám: M 390

Vörösmarty utca, hrsz.: 60.

A késő barokk és a klasszicizmus közötti átmenet stílusjegyeit viseli

Épült: 1802-ben

Az utcára merőleges, É-D tengelyű, nyeregtetős hasáb formájú templomtest, déli, oromfalas homlokzatához épített, az utcátérben álló 3 szintes toronnyal. A torony aljában nyíló bejáratok az utcai járda tengelyében épültek. Homlokzati képzése simított, vakolt, fehérre meszelt, klasszicista jellegű, egyszerű és nemes formálású, faltükrökkel, szalagkeretes ablakokkal, húzott párkányokkal, a toronytest íves és élszedett sarokkiképzéssel, déli homlokzatán körablakkal, napórával, négy oldalán óratükrös koronázó párkánnyal. A toronysisak gúla alakú, bádorgfedésű, csúcsán buzogány és csillag díszíti. A templom szerves egységben épült a szomszédos parókiával, ezért annak kapuzata és épülete a műemléktemplommal építészeti együttest alkot, melyre a védetség javasoljuk kiterjeszteni.

Az épület állaga megfelelő, de műemléki helyreállítása időszerű. Az épen ránk maradt, rontó javításoktól mentes homlokzatát az eredeti tagozatok formahű helyreállításával kell felújítani simított, vakolt, meszelt felületképzéssel. A nyílászárókat az eredeti szerkezetek javításával, vagy a régivel azonos anyagú, és szerkezeti kialakítású új szerkezetekkel kell pótolni.

A helyreállítást a vele egységet alkotó, helyi védetségre javasolt, volt református parókiával és kapuzatával egy időben célszerű elvégezni.

A műemlékileg védett református templommal egy telken épült parókia épület szerves egységet, építészeti együttest alkot a templommal. A műemléki védetség a nyilvántartás szerint csak a templomra terjed ki, de szükséges annak kiegészítése a parókiával és közös kapuzatukkal.

Az utcával párhuzamos, nyeregtetős, oromzatos tömegű épület utcai homlokzata négy tengelyes, szimmetrikus elrendezésű. A jelenlegi állapota egy korábbi felújítás során kedvezőtlenül módosult. Feltehetően a templomhoz hasonlóan faltükrökkel tagolt, egyenes záródású szalagkeretes ablakokkal nemes arányú, klasszicista homlokzatú lehetett. A falazott kerítés és kapuzat a léctakarásos deszka kapuval és utcaajtóval gazdagítja az épületegyüttes képét.

Az épület állaga megfelelő. Javasoljuk a templommal egy időben történő műemléki helyreállítását azonos felületképzésekkel. A helyreállítás során törekedni kell az eredeti homlokzat visszaállítására, a homlokzati felületet tagoló vakolatsávokkal, az eredeti nyílászáróknak megfelelő új ablakokkal és szalagkeretezésük visszaállításával.

Helyi építészeti értékvédelem

A települést bejárva megvizsgáltuk az épített környezet mai állapotát, és javaslatot kívánunk tenni a Községi Önkormányzat számára a helyi utcaképi, valamint a helyi egyedi védelemre érdemes épületekről, építményekről.

A javaslatétel szempontjai: a még fellelhető településképi és építészeti értékek felmutatása, a település hagyományos értékekre alapuló megújításának elősegítése, a településképi egységességének és karakterének megőrzése.

Az épületekről fotókkal ellátott adatlapokat mellékelünk, melyeken leírásra kerülnek a védendő értékek és a helyreállítási javaslatok.

Változtatási szándékok

A településfejlesztési koncepció lényege a település fenntartható fejlődésének biztosítása a meglévő természeti- és épített környezeti értékekre alapozva. A koncepció abból indul ki, hogy a népesség szám hosszútávon jelentősen nem változik, hanem a település népességmegtartó képességét szükséges növelni az életminőség színvonalának emelésével, a harmonikus környezetalakítással, a szolgáltatások körének bővítésével és színvonalának emelésével, a vasútállomás térségében gazdasági terület kijelölésével.

Településhálózati infrastrukturális és tájhasználati változás

A térség településhálózata beállt, a települések szerepkörében nem várható változás.

A település szennyvízkezelését kistérségi szennyvízrendszer kiépítésével tervezik megvalósítani.

A tájhasználat lényegében változatlan marad.

Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás

A településszerkezet megváltoztatása nem célja a koncepciónak és a településrendezési tervnek.

A meglévő településszerkezet kiegészül a belterülethez kapcsolódva a Dózsa u. K-i oldalán lévő mélyfekvésű, ingoványos területen a Hosszú-tó mederkotrással történő visszaállításával.

Az állomás környékén kialakítandó gazdasági terület nem kapcsolódik közvetlenül a belterülethez.

Népesség, életmód, társadalom, kultúra változása

A településfejlesztési koncepció nem számol a népesség számottevő növekedésével, inkább a település népesség megtartó képességének erősítését tűzi ki célul. Jelenleg a településen 238-an élnek. Az életmód és a társadalom változását elsősorban külső tényezők határozzák meg, azonban az önkormányzat a település intézményellátottságával, a szolgáltatások színvonalának emelésével, a művelődési, oktatási, sport és szabadidős igények kielégítésével, az egészségügyi és szociális ellátással, családsegítéssel, a civil szervezetek támogatásával emeli a településen élők életminőségét.

Hatáselemzések

Történeti településhálózati következmények

A térségi fejlesztések nem rajzolják át a történeti településhálózatot. A vasúti szárnyvonal megtartása a kistérségek és települések számára fontos, megszüntetése nem kívánatos.

Természeti táji hatások

A terv nem kívánja megváltoztatni a területhasználatot, és így a táj- és a természeti környezetben nem várható változás.

A településkép feltárulásának változásai

A terv nem tartalmaz változtatást, hanem az értékek fenntartására, továbbéltetésére épít. A Hosszú-tó élővé tétele a településkép gazdagodását fogja eredményezni.

Történeti térbeli rendszerek alakulása, műemléki együttesek, műemlékek eszmei, használati és esztétikai jelentőségének alakulása a tájban, a településszerkezetben, épített környezetben, a település életében – megújulásuk és fenntarthatóságuk gazdasági esélyei

E téren kedvező változásnak tekinthetjük a helyi építészeti értékvédelem jogintézményének bevezetését, társadalmi tudatosítását, mely idővel a településkép javulását kell hogy eredményezze. Ez kedvezőbbé teszi a település egyetlen, műemlékileg védett emlékének érvényesülését, műemléki környezetének méltó rendbetételét segíti majd elő.

A műemlék és a helyi védett emlékek várható megújítása a település turisztikai fejlesztésének egyik lényeges eleme, melynek gazdasági esélyeit erősítik az ez irányú országos, megyei és kistérségi pályázatok.

Környezeti terhelések és az épített örökség műszaki állapotának összefüggései, folyamatok iránya, visszafordíthatósága, kárenyhítés lehetősége, illetve ellentételezésének lehetőségei

Drávacsepely abban a szerencsés helyzetben van, hogy az épített örökséget ma sem veszélyeztetik környezeti terhelések.

Összefoglalás

A régészeti, épített környezeti értékek védelmét és azok érvényesülését a település-fejlesztési koncepció és a településrendezési terv tudatosan felvállalja sőt fejlesztési tényezőként veszi figyelembe.

A fejlesztések olyan területeket céloznak meg, melyek nem érintik az értékvédelem tárgyát képező emlékeket, azok környezetét és településképi és utcaképi érvényesülésüket.

P é c s, 2008. október 10.

Nyilatkozat

Alulírottak, mint Drávacsepely község településrendezési tervének készítői nyilatkozunk arról, hogy a településfejlesztési koncepcióhoz és a településrendezési tervhez készített **örökségvédelmi hatástanulmány** készítésére a 4/2003. (II.20.) NKÖM rendelet 6.§-a értelmében jogosultak vagyunk.

Nyilatkozunk, hogy az örökségvédelmi hatástanulmány az örökségvédelmi jogszabályoknak megfelel.

P é c s, 2008. október 10.

Szilágyi Domokos
okl. építészmérnök
vezető településtervező

Dr. Tóth Zoltán
okl. építészmérnök
vezető településtervező